

To the problem concerning the electoral rights of convicted persons

Zornitsa L.Yordanova

По въпроса за изборителните права на осъдените лица

Гл.ас.д-р Зорница Йорданова

Abstract: *The paper treats an important issue in contemporary constitutional law – the electoral rights of voters sentenced for criminal offences. The Constitution of the Republic of Bulgaria provides that not all convicted persons, but only those serving a prison sentence do not have the right to vote and to stand as candidates for election for the term of their sentence. However, the disfranchisement of prisoners, which is automatic according to the Bulgarian Constitution, has been subject to criticism in international relations and in the case-law of the European court of human rights. This provokes some questions concerning the grounds and purpose of these restrictions, their compatibility with basic principles of law such as rule of law, equality before the law, but also public interest and general welfare.*

Key words: *elections, electoral rights, right to vote, right to stand for election, convicted persons, to serve a prison sentence*

Съвременната глобална криза поставя множество предизвикателства пред развитието на правото, в това число и на конституционното право. Проблемите във връзка с изборителните права на гражданите в последните години се превърнаха в обект на множество дискусии и промени както в национален, така и в международен аспект. Миграцията на лицата, етническите сблъсъци, глобализацията извеждат на преден план темите за изискуемите критерии при упражняване правото на глас, за изборните процедури и допустимите ограничения на правилото за произвеждане на свободни избори при осигуряване на всеобщо, равно и пряко изборително право.

В настоящия доклад ще се спра само на един от проблемните въпроси, свързан с изборителните права на гражданите, а именно – възможностите за участие в избори на осъдени лица. Техен частен случай е възприетото с Конституцията на Република България от 1991г. ограничение в изборителните права на лишените от свобода.

Чл. 42, ал.1 и чл. 65, ал.1 от Конституцията предвиждат, че лице, което изтърпява наказание лишаване от свобода, не може да бъде нито изборител, нито избираем за периода, в който изтърпява наказанието. Т.е. лицата, изтърпяващи такава присъда, не могат да упражняват както пасивното, така и активното си изборително право. Това е единственото ограничение на изборителните права по критерий съдебен статус на гражданите, предвидено в нашата Конституция. Считаю, че то е уместно и не противоречи на демократичните принципи, имайки предвид, че в някои държави забраната за гласуване продължава да важи и след изтърпяване на наказанието, а понякога и доживот, а и у нас броят на лишените от свобода не съставлява такъв процент от гражданите, който да може да окаже съществено влияние на резултата от изборите⁴³. В тази връзка не споделям мнението на проф. Спасов⁴⁴, че има противоречие между разпоредбите на чл. 31, ал.5 и чл.42, ал.1 КРБ. Действително на лишените от свобода се създават условия да упражняват тези права, от които не са лишени с присъдата. Това обаче не означава, че единствено индивидуалната осъдителна присъда може да съдържа основания за промени в правния статус на

⁴³ Според данните, предоставени от българското правителство пред европейския съд по правата на човека, към юли 2015 г. броят на българските граждани, които не са могли да упражняват изборителните си права поради изтърпяване на наказание лишаване от свобода, е бил около 7000 души, което съставлява приблизително 0,1% от населението. – вж. [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-164959"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

⁴⁴ Вж. Спасов, Б. Конституционно право. Част първа, С, 2002, с.178-179.

затворник. Определени ограничения, следващи от други актове, особено от Конституцията, не следва да бъдат отричани като недопустими или недемократични. Те не противоречат на съдържанието на присъдата, а произтичат от висш по степен нормативен акт с неопределено по време и по адресати действие, докато присъдата касае само конкретното деяние и извършител. Съдебният акт не може да обхване в текста си всички ограничения, които действащото законодателство налага на лишените от свобода /следва да се има предвид, че редица закони забраняват заемането на определени длъжности от осъждани на лишаване от свобода лица, дори след изтърпяване на наказанието или след реабилитацията⁴⁵/. Считам, че ограниченията в избирателните права на осъдените на лишаване от свобода у нас са обосновани и не нарушават изискванията за легитимна цел и пропорционалост, използвани в практиката на Европейския съд по правата на човека /ЕСПЧ/. След като срещу конкретно лице е постановено ефективно изтърпяване на наложеното наказание лишаване от свобода, то е извършило деяние с висока степен на обществена опасност, изразяващо неприемане и неспазване от извършителя на действащия правов ред, обществените и етични правила. Това е моралното основание за лишаването от възможността лицето да се включи в управлението на държавата, дори в етапа на неговото формиране. Спорен в теорията е въпросът дали следва да се вземат предвид само умишлените или и непредпазливите деяния при преценката за временно отнемане на избирателните права. Съществуват мнения, че при лишаване от свобода за престъпления, извършени при неумишлена форма на вината, лишаването от право на глас може да се окаже прекомерна и неоправдана санкция⁴⁶. По този въпрос с оглед препоръките и критериите, установени в международното право може да се обмисли конституционна промяна, с която в чл.42, ал.1 и чл.65, ал.1 КРБ вместо „не изтърпява наказание лишаване от свобода“ като основание за отнемане на активното и пасивно избирателно право бъде въведен следният текст: „да не е осъждано с влязла в сила присъда на лишаване от свобода за умишлено престъпление, освен ако е реабилитирано“. Считам, че лица, осъждани на лишаване от свобода за умишлено престъпление, не следва да бъдат допускани до заемане на представителна длъжност, независимо от ефективното или условното си осъждане, най-малкото до настъпване на реабилитацията. За извършване на подобна промяна обаче би била безусловно необходима ревизия в Конституцията,

⁴⁵ Вж.например чл.162 от Закона за съдебната власт /за съдия, прокурор или следовател може да се назначава само лице, което не е осъждано на лишаване от свобода за умишлено престъпление, независимо от реабилитацията/; чл.19, ал.6 от Закона за администрацията /за еднолични органи, техни заместници и членове на колегиални органи могат да бъдат назначавани български граждани с доказан професионален опит в съответната област и които не са осъждани за умишлено престъпление от общ характер, освен ако са реабилитирани/, чл. 7 от Закона за държавния служител /не може да бъде назначавано за държавен служител лице, осъждано за умишлено престъпление от общ характер на лишаване от свобода или лишено по съответен ред от правото да заема определена длъжност/, чл. 155 ЗМВР /държавен служител в МВР може да бъде само лице, което не е осъждано за умишлено престъпление от общ характер, независимо от реабилитацията, и не е привлечено като обвиняем, респ. подсъдимо за умишлено престъпление от общ характер/, и др. Ограничителни разпоредби съдържат и Законът за БНБ, Законът за Сметната палата и т.н. Действително в случая не става въпрос за пряко изборни длъжности, а за специализирани служители в органите на изпълнителна и съдебна власт или в независими висши държавни органи. Принцип на представителното управление е, че условията, предявявани към пряко избираните длъжностни лица, следва да бъдат по-малко рестриктивни. Въпреки това, определени забрани са допустими, тъй като смисълът на това управление е да се осигури отговорно и компетентно осъществяване на властническите функции, отчитащо и защитаващо обществения интерес – Вж. **Йорданова, З.** Зависимост между видовете държавни органи и изискванията за избираемост /назначаване. - В: Сборник научни доклади от Международната конференция на Бургаския свободен университет „Взаимодействието теория - практика: ключови проблеми и решения“, том втори. Бургас, 2011,192-199.

⁴⁶ Много закони свързват отнемането правото на лицата да заемат длъжност само с наложено наказание за извършено умишлено престъпление.

като дори би бил спорен въпросът доколко Обикновеното народно събрание е легитимно да я извърши. От друга страна, такава разпоредба би могла да се конфронтира с принципа на свободни и периодични избори, установен в чл.3 от Първия допълнителен протокол към Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи⁴⁷. Такава промяна би била проблематична и от гледна точка на принципа на народния суверенитет, тъй като би довела до лишаване от изборителни права на големи групи лица, които съгласно настоящата уредба могат да гласуват и да се кандидатира на избори.

В последните няколко месеца темата отново придоби актуалност предвид внесените проекти за изменение и допълнение на Изборния кодекс, както и по повод първото осъдително решение на Европейския съд по правата на човека /ЕСПЧ/ срещу България по жалба на затворници срещу лишаването им от изборителни права по силата на чл. 42, ал.1 от Конституцията.

Един от законопроектите за промяна на ИК, внесен в Народното събрание през 2016 г., съдържащо предложение за предоставяне на изборителни права на лишените от свобода, изтърпяващи такова наказание за нетежки престъпления. Този проект закономерно беше отхвърлен в Пленарна зала още на първо четене. По своята същност предложението беше демократично, то целеше разширяване кръга на гражданите с право на глас в съответствие с международните препоръки, но подобна промяна при настоящата редакция на чл.42, ал.1 КРБ би била противоконституционна. Императивно правно правило е, че с промяна в закон не могат да се дерогират текстовете на Конституцията. В допълнение, при лишените от свобода за нетежки престъпления срокът на лишаването от свобода не е толкова значителен, че за дълъг период от време лицето да не може да избира и да бъде избрано. То ще може да гласува и да се кандидатира на избори непосредствено след изтърпяване на наказанието, а е възможно дори да не започне да го търпи при условно осъждане. Действително има критики към Република България за отнемането изборителните права на лишените от свобода, но нашата страна не е единствената, налагаща такива ограничения, а и считам, че те са обусловени от обществен интерес. Ценностите на държавноорганизираното общество обуславят разрешението, че лишените от свобода за периода на присъдата си не следва да имат правото да участват в управлението, тъй като са осъдени за престъпление от общ характер, т.е. проявили са незначителност на правовия ред, правата и интересите на социума. Да им се даде правото да гласуват и да се кандидатира според мен не води до ползи за обществото и гражданите. В допълнение, предвид действащата разпоредба на чл.42 КРБ проектът беше противоконституционен и съответно правилно беше отхвърлен в тази му част.

Препоръките на Венецианската комисия към Съвета на Европа, както и приложимите международни стандарти обаче насочват към различно решение по въпроса. Съгласно Кодекса за добри практики по изборни въпроси, приет от Венецианската комисия на 5-6 юли 2002 г., индивидите могат да бъдат лишавани от изборителни права /активно и пасивно/ само при следните кумулативни предпоставки: основанията да са посочени в закон, да е спазено изискването за пропорционалност /условията за отнемане на пасивното право могат да бъдат по-стриктни от тези за активното/, основанията за лишаване да се базира или на ментална неспособност, или на наказателна присъда за тежко престъпление. В допълнение, отнемането на изборителните права може да бъде наложено само по разпореждане на съд.

В тази връзка Европейският съд по правата на човека в Страсбург нееднократно е бил сезиран с жалби за претендирано нарушение на чл.3 от Първия протокол към

⁴⁷ „Високодоговарящите страни се задължават да провеждат свободни избори през разумни интервали от време, с тайно гласуване, и при условия, осигуряващи свободното изразяване на мнението на народа при избиране на законодателното тяло.”

ЕКЗПЧОС чрез отнемане избирателните права на затворниците. Извършено е изследване на законодателството в тази връзка в 43 страни-членки на Съвета на Европа, което установява, че в 19 от тях не съществуват ограничения в избирателните права на затворниците /Албания, Азербайджан, Хърватия, Кипър, Чехия, Дания, Финландия, Ирландия, Латвия, Литва, Молдова, Черна гора, Сърбия, Словения, Испания, Швеция, Швейцария, Македония и Украйна/. Седем държави /Армения, България, Естония, Грузия, Унгария, Руската федерация и Обединеното Кралство/ автоматично лишават всички затворници, изтърпяващи наказание лишаване от свобода, и от избирателно право. В останалите 16 държави /Австрия, Белгия, Босна и Херцеговина, Франция, Германия, Гърция, Люксембург, Малта, Монако, Холандия, Полша, Португалия, Румъния, Сан Марино, Словакия и Турция/ лишаването на затворниците от избирателни права зависи от типа на престъплението и/или срока на присъдата. Подобно е разрешението и в италианското законодателство. В някои от последната група държави решението дали да се отнеме възможността за гласуване зависи от преценката на наказателния съд /Австрия, Белгия, Франция, Германия, Гърция, Люксембург, Холандия, Полша, Португалия, Румъния и Сан Марино/. В Гърция и Люксембург при особено тежки престъпления лишаването от избирателни права се прилага независимо от присъдата.

По делото Хърст срещу Обединеното Кралство ЕСПЧ е приел, че разпоредбата в британското законодателство, предвиждаща автоматично лишаване на всички затворници от избирателни права, нарушава Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи. С тази разпоредба Обединеното Кралство е лишило от гарантираното в Конвенцията право да гласуват една широка категория лица, и то по един общ начин. Бланкетната забрана, прилагана автоматично, без оглед срока на наказанието, тежестта на престъплението и особеностите на конкретния случай, надхвърля според съда иначе широката дискреционна власт на държавите – страни по Конвенцията, и противоречи на член 3 от Първия протокол към ЕКЗПЧОС. Впоследствие, след решението по посоченото дело, Великобритания е направила опит за законодателна промяна в тази насока, но законопроектът е бил отхвърлен. По подобни казуси съществува обилна практика на ЕСПЧ. По няколко дела срещу Обединеното Кралство, Съдът е установявал нарушения на ЕКЗПЧОС /по две от делата жалбите са счетени за недопустими, тъй като не обхващат избори, попадащи в приложното поле на Конвенцията, или не се отнасят до конкретни произведени избори/. Автоматичната забрана на затворниците да гласуват е станала повод и за осъдителни решения по делата Анчугув и Гладков с/у Русия /независимо от конституционния ранг на забраната/, както и по делата Мурат Вурал срещу Турция и Soyler с/у Турция. По последното дело Съдът е установил, че турската уредба е прекомерно ограничителна, тъй като лишаването от избирателни права е продължавало и след условното предсрочно освобождаване на лицата и дори при условно осъждане, т.е. приложимо е било и за лица, които не изтърпяват наказание лишаване от свобода. По делото Фрол с/у Австрия ЕСПЧ установява нарушение, тъй като австрийският избирателен закон предвижда лишаване от право на глас на всички затворници, осъдени на лишаване от свобода за срок по-дълъг от една година за умишлено престъпление. Независимо от това, че австрийската уредба не предвижда обща забрана, според Съда тя все пак не покрива критерия за пропорционалност, изискващ решението за лишаване от право на глас да се взема от съдия, имайки предвид всички обстоятелства по делото, и да има връзка между извършеното престъпление и въпроси, касаещи изборите и демократичните институции. По делото Скопола срещу Италия съдът е постановил, че няма нарушение на Конвенцията, тъй като съгласно италианското законодателство не всички затворници, а само тези, осъдени на поне 3 години лишаване от свобода /както и осъдените за определени

тежки престъпления против държавата, правосъдието и др./ губят изборителното си право.

През лятото на 2016 г. ЕСПЧ за първи път се произнесе по подобен казус с ответник Република България – решението по делото Кулински и Събев срещу България /жалба № 63849/09/. Съдът /както по казуса Хърст срещу Обединеното Кралство/ препотвърди преценката си, че бланкетното отнемане на правото на глас на всички затворници, дори да е предвидено в разпоредба от най-висш ранг /у нас – в чл. 42, ал.1 от Конституцията/ нарушава ЕКЗПЧОС. Съдът не прие за достатъчни твърденията на правителството, че забраната затворниците да гласуват преследва легитимна цел – засилване на гражданската отговорност и уважение към върховенството на закона, че мярката е относима само към лицата, изтърпяващи ефективна присъда лишаване от свобода, т.е. към малък кръг граждани, с което не представлява заплаха за устоите на демокрацията в Република България, както и че изборителните права се възстановяват автоматично след изтърпяване на наказанието /или условното предсрочно освобождаване/. ЕСПЧ установи нарушение на чл.3 от Първия протокол към Конвенцията, отказа да присъди обезщетение за вреди, но осъди българската държава да заплати разносните по делото⁴⁸. ЕСПЧ не се отклони от константната си практика, че отнемането на изборителните права следва да става по изрично разпореждане на съда, след преценка на конкретните обстоятелства, вида и тежестта на престъплението, личността на осъдения и особеностите на фактичката обстановка.

Решението на Съда в Страсбург поставя пред нашата държава въпроса за евентуална промяна в чл.42 КРБ. При несъобразяване с акта на ЕСПЧ биха могли да последват нови осъдителни решения срещу България /по примера на делата срещу Великобритания - независимо че там забраната е била на законово ниво, предложенията за отпадане на ограниченията за гласуване на затворниците не са били одобрени в парламента/. Възможни са различни варианти на уредбата, с различна степен на строгост – загубата на изборителни права да се отнася само за затворници, извършили тежки престъпления; за лицата, осъждани за тежки престъпления или на лишаване от свобода за умишлени престъпления /включително да се обмисли възможност за прилагане на мярката до реабилитацията на лицето/. В Италия загубата на правото на глас е относима само за лицата, излежаващи присъда наказание лишаване от свобода със срок поне 3 години, и за тези, осъдени за точно определени тежки престъпления. Както посочих по-горе, личното ми становище по темата не съвпада с решенията на ЕСПЧ. Считам, че осъдените за престъпления с висока степен на обществена опасност, особено осъдените на лишаване от свобода за тежки умишлени престъпления, не следва да участват в управлението. Това ограничение според мен не следва да важи само за периода на изтърпяване на наказанието, а и до реабилитацията. Въпросът обаче е сложен и следва да бъде подложен на всестранен анализ, излизащ извън обема на настоящото изложение. Във всички случаи е важно да бъде открита мярката на ограничението, така че същото да покрива както критериите, установени от международната общност, така и националния интерес, свързан с необходимостта в управлението да участват професионално и морално годни лица, които не са компрометирани пред обществото. Според мен следва да се диференцират критериите за упражняване на активното и на пасивното изборително право. Това е допустимо и според Кодекса за добри практики по изборни въпроси.

За пълнота на изложението следва да бъде изследван и въпросът за влиянието на осъждането след изборите върху изборителните права. Тази тема засяга по-конкретно пасивното изборително право, тъй като правото на глас на съответните

⁴⁸ Решението е окончателно, считано от 21.10.2016г.

избори е вече упражнено. По отношение на изборните длъжности у нас /народни представители, кметове и общински съветници/ последващото осъждане е предвидено като основание за преустановяване заемането на длъжността. Чл. 72, ал.1, т.2 КРБ предвижда, че основание за предсрочно прекратяване мандата на народен представител е влизането в сила на присъда, с която е наложено наказание лишаване от свобода за умишлено престъпление, или когато изпълнението на наказанието лишаване от свобода не е отложено. Аналогична разпоредба не съществува по отношение на президента и вицепрезидента /чийто имунитет пречатства наказателното преследване за срока на мандата/, освен в случаите на повдигнато от Народното събрание обвинение срещу него за държавна измяна или нарушение на Конституцията. В последната хипотеза обвинението се разглежда от Конституционния съд и независимо дали става въпрос за деяние, съставомерно по глава първа от особената част на Наказателния кодекс /НК/, или за несъставомерно, но вредоносно за държавата действие или бездействие, решението на КС, уважаващо обвинението, води до предсрочно прекратяване мандата на президента и/или вицепрезидента. След това, при наличие на данни за извършено престъпление Конституционният съд изпраща материалите на прокуратурата за образуване на наказателно производство, тъй като лицето вече не заема длъжността и не се ползва с имунитет.

Проблем в правната уредба на осъждането като основание за прекратяване на мандата съществуваше при местните органи⁴⁹. За тях чл.396 и 397 ИК предвиждат изисквания за избираемост, повтарящи съдържашката се в чл. 42, ал.1 КРБ забрана за кандидатиране на лица, изтърпяващи наказание лишаване от свобода. Що се отнася до основанията за преустановяване заемането на длъжността, съгл. чл.30, ал.4, т.2 от Закона за местното самоуправление и местната администрация в редакцията към 2015 г. пълномощията на общински съветник се прекратяваха предсрочно при осъждане с влязла в сила присъда на лишаване от свобода за умишлено престъпление от общ характер. Същото основание беше предвидено и за кметовете в чл.42, ал.1, т.3 ЗМСМА. Липсваше разграничаване на последиците на ефективното и условното осъждане. Следователно лице, избрано за общински съветник/кмет, можеше да бъде освободено от длъжността, дори ако е било осъдено преди избора, но присъдата не е била влязла в сила, или ако е било условно осъдено и е имало право да се кандидатира и да заеме длъжността. Вероятно не така следваше да се разбират посочените разпоредби, а да се има предвид само осъждане, следващо заемането на длъжността. Централната изборителна комисия /ЦИК/ обаче възприе друго становище, като по повод проведените на 25.10.2015 г. местни избори в свое решение⁵⁰ предвиди, че не могат да бъдат регистрирани като кандидати лица, по отношение на които има влязла в сила присъда лишаване от свобода за умишлено престъпление от общ характер /в противоречие на чл.397 ИК, който изключва регистрирането само на кандидати, ефективно изтърпяващи наказание лишаване от свобода/. Извършена бе проверка и на всички общински изборителни комисии бяха изпратени справки за съдимост на избраните кметове и общински съветници с оглед предприемане на действия по чл.30 и 42 ЗМСМА /за предсрочно прекратяване на мандата/. Това решение беше незаконосъобразно, нещо повече, то беше противоконституционно. Изборният кодекс е категоричен, че лицата при кандидатирането си не следва да изтърпяват наказание лишаване от свобода, т.е. не трябва да е налице ефективно изпълнение на наказанието. Извън тази хипотеза

⁴⁹ Органът на местно самоуправление в общината е общинският съвет, избран пряко от населението за срок от 4 години /чл. 138 КРБ/. Кметът е орган на изпълнителната власт в общината и се избира също за 4 години от местното население или от общинския съвет. ИК предвижда пряк избор и на трите вида кметове /на община, на район и на кметство/.

⁵⁰ Решение №1632-МИ/31.08.2015 г. – вж. <https://www.cik.bg/bg/decisions/1632/2015-08-31>.

остават обаче многобройни случаи, предимно на лица с отложено изпълнение на наказанието, постановено преди избора. За такива кандидати ЦИК на практика въведе допълнително основание за предсрочно прекратяване на мандата, ако са били вече избрани, а за останалите - забрана за тяхното регистриране, при липса на конституционно или законово основание за отказ от регистрация. Очевидно беше налице несъгласуваност между законовата и подзаконовата уредба, а и противоречие с изрични конституционни текстове, както и с принципа на правова държава /решението на ЦИК беше взето след насрочване на изборите, т.е. то не отговаряше и на критериите за предвидимост на правната уредба и защита на легитимните правни очаквания на субектите в изборния процес/. Под „изтърпяване на наказание лишаване от свобода” по смисъла на Конституцията следва да се има предвид единствено ефективното изтърпяване на такова наказание, а не и условното осъждане, тъй като съгласно НК⁵¹ в този случай при неизвършване на ново престъпление в изпитателния срок наказанието не се изпълнява. Да се възприеме обратното би следвало да е възможно само след евентуална конституционна промяна /а за местните органи – промяна в Изборния кодекс/, с която вместо „не изтърпява наказание лишаване от свобода” като основание за неизбираемост бъде въведено условието „да не е осъждано с влязла в сила присъда на лишаване от свобода, освен ако е реабилитирано”. Другият вариант беше в ЗМСМА да бъде коригирано основаниято за предсрочно освобождаване на общинските съветници на „последващо влизане в сила на присъда”, за да бъдат изключени случаите, когато е налице условно осъждане преди изборите, при което присъдата ефективно не се търпи и може да не се достигне до нейното изпълнение. Точно това извърши Народното събрание с промените в Изборния кодекс от май 2016 г., като предвиди в ЗМСМА следната промяна в основаниято за предсрочно прекратяване мандата на общинските съветници: „Пълномощията на общинския съветник се прекратяват предсрочно:... когато след избирането му е⁵² осъден с влязла в сила присъда на лишаване от свобода за умишлено престъпление от общ характер или на лишаване от право да заема държавна длъжност”. Тук вече се има предвид само присъда, влязла в сила след изборите, което е по-коректно. В допълнение, освен лишаването от свобода вече и лишаването от право да се заема държавна длъжност е основание за освобождаване от поста на общинския съветник/кмет, и това е логично. Лишаването от право да се заема обществена длъжност следва да засяга особено представителните длъжности⁵³. По отношение на кметовете с промяната в ИК също беше въведена аналогична разпоредба. Така законодателството придоби по-добра съгласуваност, като се избегна превратното тълкуване и прилагане на закона в изборния процес. По

⁵¹ Съгласно чл.66, ал.1 НК, когато съдът налага наказание лишаване от свобода до три години, той може да отложи изпълнението на наложеното наказание за срок от 3 до 5 години, ако лицето не е осъждано на лишаване от свобода за престъпление от общ характер и ако съдът намери, че за постигане целите на наказанието не е наложително да изтърпи наказанието. Съгл.чл.68, ако до изтичане на изпитателния срок осъденият извърши друго умишлено престъпление от общ характер, за което му бъде наложено наказание лишаване от свобода, той изтърпява и отложеното наказание, а ако извърши непредпазливо престъпление, съдът може да постанови отложеното наказание да не бъде изтърпяно или да бъде изтърпяно изцяло или отчасти. Извън случаите по чл.68, ал.1-4 НК, отложеното наказание не се изтърпява. По този начин се дава възможност лицата, извършили сравнително по-леки престъпления, при тяхно последващо правомерно поведение да не се откъсват от обществото.

⁵² С оглед прецизността на израза, по-правилно би било текстът да се редактира на „когато след избирането му БЪДЕ осъден”.

⁵³ Не съм изследвала данни за честотата на налагането на такова наказание от нашите съдилища. На основание чл.50, ал.1 НК наказанията лишаване от право да се заема определена държавна или обществена длъжност и лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност се налагат в предвидените от закона случаи, ако заемането на съответната длъжност или упражняването на съответната професия или дейност е несъвместимо с характера на извършеното престъпление. Мнението ми е обаче, че забраната следва да засяга заемането на всякакви представителни публични длъжности.

този начин се гарантира и справедливостта и конституционосообразността на правната уредба.

В заключение, хипотезите на ограничаване и лишаване от избирателни права са чувствителен въпрос, който винаги следва да бъде решаван прецизно и внимателно. Не трябва да се допускат прибързани законови и подзаконови решения, преди предложението да е било всестранно и задълбочено обсъдено. Единствено така би могъл да бъде открит оптималният баланс, тъй като в случая се конкурират равенството пред закона и липсата на дискриминация при упражняване на политическите права, от една страна, а от друга – отговорността на властимащите и опазването на обществения интерес при формирането и осъществяването на представителното управление.

За контакти: Гл.ас.д-р Зорница Людмилова Йорданова, Русенски университет, Юридически факултет, катедра „Публичноправни науки“, e-mail: ziordanova@uni-ruse.bg

Докладът е рецензиран.